RETTEN I FØRSTE INSTANS

Procesreglement for de Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans

(2003/C 193/02)

PROCESREGLEMENT FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS

FASTSAT DEN 2. MAJ 1991

(EFT L 136 af 30.5.1991, som berigtiget i EFT L 317 af 19.11.1991, s. 34)

med ændringer

(1) af 15. september 1994 (EFT L 249 af 24.9.1994, s. 17)

(2) af 17. februar 1995 (EFT L 44 af 28.2.1995, s. 64)

(3) af 6. juli 1995 (EFT L 172 af 22.7.1995, s. 3)

(4) af 12. marts 1997 (EFT L 103 af 19.4.1997, s. 6, som berigtiget i EFT L 351 af 23.12.1997, s. 72)

(5) af 17. maj 1999 (EFT L 135 af 29.5.1999, s. 92)

(6) af 6. december 2000 (EFT L 322 af 19.12.2000, s. 4)

(7) af 21. maj 2003 (EFT L 147 af 14.06.2003, s. 22)

INDLEDENDE BESTEMMELSE

Artikel 1 (2) (7)

I dette reglement benævnes:

— traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab ..... »EF-traktaten«

— traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom) ..... »Euratom-traktaten«

— protokollen vedrørende statutten for Domstolen ..... »statutten for Domstolen«

— aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde ..... »EØS-aftalen«

I dette reglement forstås ved

— »institutioner«: de EF-institutioner og organer, som er oprettet ved traktaterne eller ved en retsakt til gennemførelse heraf, og som kan være parter for Retten

— »EFTA-Tilsynsmyndigheden«: den tilsynsmyndighed, der er nævnt i EØS-aftalen.

FØRSTE AFSNIT

RETTENS ORGANISATION

Kapitel 1

RETTENS PRÆSIDENT OG MEDLEMMER

Artikel 2

1. Samtlige Rettens medlemmer virker som dommere.

Rettens medlemmer benævnes i det følgende »dommere«.

2. Enhver dommer, bortset fra præsidenten, kan dog i en bestemt sag udøve hvervet som generaladvokat på de betingelser, der er fastsat i artikel 17-19.

Bestemmelser om generaladvokaten i dette reglement finder kun anvendelse i tilfælde, hvor en dommer er blevet udpeget til at udøve hvervet som generaladvokat.

Artikel 3

En dommers embedsperiode løber fra den dato, der er fastsat i udnævnelsesdokumentet. Er der ikke heri fastsat nogen dato, løber perioden fra udnævnelsesdokumentets dato.

Artikel 4

1. Før dommerne påbegynder deres embedsvirksomhed, aflægger de for De Europæiske Fællesskabers Domstol følgende ed:

»Jeg sværger, at jeg vil udføre mit hverv upartisk og samvittighedsfuldt, og at jeg vil bevare tavshed om Rettens rådslagninger og afstemninger.«

2. Umiddelbart efter at have aflagt ed underskriver dommerne en erklæring, hvorved de højtideligt forsikrer, at de under deres embedsvirksomhed og efter dennes ophør vil overholde de forpligtelser, der følger med deres hverv, i særdeleshed pligten til, efter at deres embedsvirksomhed er ophørt, at udvise hæderlighed og tilbageholdenhed med hensyn til overtagelse af visse hverv eller opnåelse af visse fordele.

Artikel 5 (6)

Når Domstolen efter høring af Retten skal afgøre, om en dommer ikke længere opfylder de nødvendige betingelser eller overholder de forpligtelser, der følger med embedet, opfordrer Rettens præsident den pågældende til at fremsætte sine synspunkter i et lukket retsmøde uden justitssekretærens tilstedeværelse.

Rettens udtalelse skal begrundes.

En udtalelse om, at en dommer ikke længere opfylder de nødvendige betingelser eller overholder de forpligtelser, der følger med embedet, skal vedtages af et flertal af Rettens dommere. Når en sådan udtalelse vedtages, underrettes Domstolen om stemmernes fordeling.

Afstemningen er hemmelig, og den pågældende dommer medvirker ikke ved afgørelsen.

Artikel 6

Bortset fra Rettens præsident og afdelingsformændene har dommerne uden forskel rang efter deres anciennitet i embedet.

De, der har samme anciennitet i embedet, har rang efter deres alder.

Fratrædende dommere, som genudnævnes, bevarer deres hidtidige rang.

Artikel 7 (2) (6) (7)

1. Dommerne vælger Rettens præsident af deres midte for et tidsrum af tre år umiddelbart efter den delvise nybesættelse af embederne, der er nævnt i EF-traktatens artikel 225 og Euratom-traktatens artikel 140 A.

2. Fratræder præsidenten inden embedsperiodens normale udløb, drages der omsorg for, at en anden træder i hans sted for den resterende del af perioden.

3. Valg efter denne artikel sker ved hemmelig afstemning. Den dommer, der opnår absolut flertal, er valgt. Opnår ingen af dommerne absolut flertal, foretages der en ny afstemning, og den dommer, der herved opnår det største antal stemmer, er valgt. I tilfælde af stemmelighed er den ældste valgt.

Artikel 8 (7)

Præsidenten leder Rettens judicielle virksomhed og dens administration. Når Retten sættes af samtlige dommere, fører præsidenten forsædet, og han leder rådslagningerne og afstemningerne.

Rettens præsident fører forsædet i den store afdeling.

Hvis Rettens præsident er tilknyttet en afdeling med tre eller fem dommere, fører han forsædet i denne afdeling.

Artikel 9

Har præsidenten forfald, eller er embedet ubesat, varetages præsidentens opgaver af en af afdelingsformændene i henhold til den rangfølge, der er fastsat i artikel 6.

Har præsidenten og afdelingsformændene forfald, eller er deres embeder ubesatte, varetages præsidentens opgaver af en af de øvrige dommere i henhold til den rangfølge, der er fastsat i artikel 6.

Kapitel 2

OPRETTELSE AF AFDELINGER OG UDPEGELSE AF REFERERENDE DOMMERE OG GENERALADVOKATER

Artikel 10 (7)

1. Retten opretter af sin midte afdelinger med tre og fem dommere og en stor afdeling med elleve dommere, og den træffer bestemmelse om dommernes fordeling mellem afdelingerne.

2. Rettens beslutning truffet i overensstemmelse med denne artikel offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Artikel 11 (5) (7)

1. De sager, der indbringes for Retten, påkendes af de i overensstemmelse med artikel 10 oprettede afdelinger sammensat af tre eller fem dommere.

På de betingelser, der er fastsat i artikel 14, 51, 106, 118, 124, 127 og 129, kan sager påkendes af Rettens plenum eller af den store afdeling.

Sager kan, når de på de betingelser, der er fastsat i artikel 14, artikel 51, artikel 124, artikel 127, stk. 1, og artikel 129, stk. 2, behandles af en enkelt dommer, påkendes af denne.

2. Når en sag behandles af en afdeling, dækker udtrykket »Retten« i dette reglement den pågældende afdeling. Når en sag behandles af en enkelt dommer, dækker udtrykket »Retten« i dette reglement den pågældende dommer.

Artikel 12 (1) (7)

Retten fastsætter retningslinjerne for sagernes fordeling mellem afdelingerne.

Afgørelsen herom offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Artikel 13

1. Så snart stævning er indleveret, henviser Rettens præsident sagen til en afdeling.

2. Afdelingsformanden stiller for hver sag, der er blevet henvist til afdelingen, forslag til præsidenten om udpegelse af en refererende dommer. Præsidenten træffer afgørelse herom.

Artikel 14 (5) (7)

1. Når sagens juridiske problemer, dens betydning eller særlige omstændigheder i øvrigt tilsiger det, kan sagen henvises til behandling i Rettens plenum, den store afdeling eller i en afdeling bestående af et andet antal dommere.

2.

(1) Følgende sager kan, når de er henvist til en afdeling bestående af tre dommere, behandles af den refererende dommer, der træffer afgørelse som eneste dommer, for så vidt sagen findes egnet til at blive afgjort på denne måde, idet den ikke rejser juridiske eller faktiske problemer, er af begrænset betydning, og der ikke foreligger særlige omstændigheder i øvrigt, og for så vidt beslutning herom er truffet på de i artikel 51 fastsatte betingelser:

a) sager anlagt i medfør af EF-traktatens artikel 236 og Euratom-traktatens artikel 152

b) sager anlagt i medfør af EF-traktatens artikel 230, stk. 4, artikel 232, stk. 3, og artikel 235 samt Euratom-traktatens artikel 146, stk. 4, artikel 148, stk. 3, og artikel 151, som kun rejser spørgsmål, der allerede er afgjort i retspraksis, eller som indgår i en række af sager med samme genstand, hvoraf en sag allerede er afgjort ved en endelig afgørelse

c) sager anlagt i medfør af EF-traktatens artikel 238 og Euratom-traktatens artikel 153.

(2) En sag kan ikke behandles af en enkelt dommer

a) når der rejses spørgsmål om lovligheden af en generel retsakt

b) når den vedrører:

— konkurrencereglerne og reglerne om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser

— reglerne om statsstøtte

— reglerne vedrørende handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger

— reglerne om de fælles markedsordninger inden for landbruget, bortset fra sager, der indgår i en række af sager med samme genstand, hvoraf en sag allerede er afgjort ved en endelig afgørelse

c) i de i artikel 130, stk. 1, omhandlede tilfælde.

(3) Den dommer, der som eneste dommer behandler sagen, henviser denne til afdelingen, hvis han finder, at betingelserne for, at han kan behandle sagen, ikke længere er opfyldt.

3. Beslutning om henvisning som omhandlet i stk. 1 og 2 træffes på de i artikel 51 fastsatte betingelser.

Artikel 15 (7)

1. Dommerne vælger i overensstemmelse med fremgangsmåden i artikel 7, stk. 3, formændene for afdelinger, der er sammensat af tre og fem dommere.

2. Formændene for afdelinger sammensat af fem dommere vælges for en periode på tre år. De kan genvælges én gang.

Valget af formænd for afdelinger sammensat af fem dommere finder sted umiddelbart efter valget af Rettens præsident, jf. artikel 7, stk. 1.

3. Formænd for afdelinger sammensat af tre dommere vælges for en bestemt periode.

4. Fratræder en afdelingsformand inden embedsperiodens normale udløb, vælges der en ny afdelingsformand for den resterende periode.

5. Resultatet af disse valg offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Artikel 16 (5)

I sager, der henvises til afdelingerne, udøves præsidentens beføjelser af afdelingsformanden.

I sager, der henvises til en enkelt dommer, udøves præsidentens beføjelser, bortset fra de i artikel 105 og 106 omhandlede beføjelser, af denne dommer.

Artikel 17

Når Retten sættes af samtlige dommere, bistås den af en generaladvokat udpeget af præsidenten.

Artikel 18

Når Retten sættes i afdelinger, kan den lade sig bistå af en generaladvokat, hvis den skønner, at sagens juridiske eller faktiske problemer tilsiger det.

Artikel 19

Afgørelsen om at udpege en generaladvokat i en bestemt sag træffes af Rettens plenum efter anmodning fra den afdeling, som behandler sagen.

Præsidenten udpeger den dommer, der skal udøve hvervet som generaladvokat i den pågældende sag.

Kapitel 3

JUSTITSKONTORET

Første afdeling — Justitssekretæren

Artikel 20

1. Retten udnævner justitssekretæren.

Præsidenten underretter dommerne om de indgåede ansøgninger to uger før den dato, der er fastsat for udnævnelsen.

2. Ansøgningerne skal indeholde udførlige oplysninger om ansøgerens alder, nationalitet, akademiske grader, sprogkundskaber, nuværende og tidligere beskæftigelse samt eventuelle erfaringer fra judicielt og internationalt arbejde.

3. Valget af den, der udnævnes, finder sted på den i artikel 7, stk. 3, fastsatte måde.

4. Justitssekretæren udnævnes for et tidsrum af seks år. Han kan genudnævnes.

5. Før justitssekretæren påbegynder sin embedsvirksomhed, aflægger han for Retten den i artikel 4 angivne ed.

6. Justitssekretæren kan kun afskediges, hvis han ikke længere opfylder de nødvendige betingelser eller overholder de forpligtelser, der følger med embedet. Retten træffer beslutning herom efter at have givet justitssekretæren lejlighed til at fremsætte sine synspunkter.

7. Fratræder justitssekretæren inden embedsperiodens udløb, udnævner Retten en ny justitssekretær for et tidsrum af seks år.

Artikel 21

Retten kan efter den fremgangsmåde, som gælder for justitssekretæren, udnævne en eller flere assisterende justitssekretærer til at bistå justitssekretæren og til at træde i hans sted inden for de grænser, der er fastsat i den i artikel 23 omhandlede instruks for justitssekretæren.

Artikel 22

Præsidenten udpeger de tjenestemænd eller andre ansatte, der skal varetage justitssekretærens opgaver, når denne og i givet fald den assisterende justitssekretær har forfald, eller disse embeder er ubesatte.

Artikel 23

Efter forslag fra præsidenten udarbejder Retten en instruks for justitssekretæren.

Artikel 24 (2) (6) (7)

1. Justitskontoret fører på justitssekretærens ansvar et register, som paraferes af præsidenten, og hvori alle processkrifter med dertil hørende bilag løbende indføres i den rækkefølge, hvori de indleveres.

2. Justitssekretæren forsyner originaldokumenterne og, såfremt parterne anmoder om det, tillige de genparter, de forelægger, med påtegning om indførslen i registret.

3. Indførslen i registret og de i stk. 2 nævnte påtegninger har retsvirkning som autentisk bevis.

4. Nærmere bestemmelser om registrets førelse fastsættes i den i artikel 23 omhandlede instruks for justitssekretæren.

5. Enhver, der har interesse heri, kan gennemse registret på Justitskontoret og få genparter eller udskrifter heraf mod betaling efter de takster, som Retten fastsætter efter justitssekretærens indstilling.

Enhver part i en sag kan desuden mod betaling efter Justitskontorets takster få genparter af processkrifterne samt udskrifter af domme og kendelser.

6. Der offentliggøres en meddelelse i *Den Europæiske Unions Tidende* med angivelse af datoen for stævningens indførsel i registret, parternes navne og adresser, søgsmålets genstand, de nedlagte påstande samt søgsmålsgrundene og de væsentligste argumenter.

7. Er Rådet eller Kommissionen ikke part i sagen, sender Retten institutionen en genpart af stævningen og svarskriftet, men ikke bilagene til disse dokumenter, således at institutionen kan konstatere, om det i henhold til EF-traktatens artikel 241 eller Euratom-traktatens artikel 156 gøres gældende, at en af institutionens retsakter ikke kan finde anvendelse.

Artikel 25

1. På præsidentens vegne sørger justitssekretæren for modtagelse, videresendelse og opbevaring af alle dokumenter samt for foretagelse af de i dette reglement omhandlede forkyndelser.

2. Justitssekretæren bistår Retten, afdelingerne, præsidenten og dommerne i alle deres embedshandlinger.

Artikel 26

Justitssekretæren opbevarer seglet. Han har ansvaret for arkivet og sørger for Rettens publikationer.

Artikel 27

Justitssekretæren overværer Rettens og afdelingernes møder, jf. dog artikel 5 og 33.

Anden Afdeling — Administrationen

Artikel 28

De tjenestemænd og andre ansatte, der bistår præsidenten, dommerne og justitssekretæren direkte, udnævnes på de i vedtægten for personalet fastsatte betingelser. De er undergivet justitssekretæren under tilsyn af Rettens præsident.

Artikel 29

De i artikel 28 omhandlede tjenestemænd og andre ansatte aflægger for præsidenten og i justitssekretærens nærværelse den i artikel 20, stk. 2, i Domstolens procesreglement angivne ed.

Artikel 30

Rettens administration, finansforvaltning og bogholderi varetages på præsidentens vegne af justitssekretæren, der bistås af Domstolens administration.

Kapitel 4

FORRETNINGSGANGEN VED RETTEN

Artikel 31

1. Retsformanden fastsætter tidspunkterne for retsmøderne.

2. Retten og afdelingerne kan afholde et eller flere nærmere angivne møder et andet sted end dér, hvor Retten har sæde.

Artikel 32 (4) (5) (7)

1. Er der på grund af forfald et lige antal dommere til stede, deltager den dommer, der i henhold til artikel 6 har den laveste anciennitet, ikke i rådslagningen og afstemningen, medmindre han er den refererende dommer. Er dette tilfældet, deltager den dommer, der er placeret umiddelbart over ham i rangfølgen, ikke i rådslagningen og afstemningen.

Såfremt der, efter at der i medfør af artikel 17 er udpeget en generaladvokat, er et lige antal dommere i Rettens plenum, udpeger Rettens præsident inden retsmødet efter en rækkefølge, der forud er fastsat af Retten og offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende*, den dommer, som ikke deltager i påkendelsen af sagen.

2. Viser det sig, efter at plenum er indkaldt, at det antal, der skal deltage, for at Retten er beslutningsdygtig, ikke er til rådighed, udsætter præsidenten retsmødet, indtil Retten er beslutningsdygtig.

3. Er det antal på tre dommere, der skal deltage, for at en afdeling på tre eller fem dommere er beslutningsdygtig, ikke til rådighed, underretter afdelingsformanden præsidenten herom, og denne udpeger en anden dommer, for at afdelingen kan blive beslutningsdygtig.

Den store afdeling skal sammensættes af ni dommere for at være beslutningsdygtig. Er dette antal dommere ikke til rådighed, udpeger Rettens præsident en anden dommer, for at afdelingen kan blive beslutningsdygtig.

4. Såfremt der til en afdeling, der sættes af tre eller fem dommere, er knyttet et højere antal dommere end henholdsvis tre og fem, bestemmer afdelingsformanden, hvilke dommere der skal deltage i påkendelsen af sagen.

5. Har den dommer, der som eneste dommer behandler sagen, forfald, udpeger præsidenten i stedet en anden dommer.

Artikel 33

1. Rettens rådslagninger og afstemninger er ikke offentlige.

2. I rådslagningen og afstemningen deltager kun de dommere, der har været til stede under den mundtlige forhandling.

3. Enhver dommer, der deltager i rådslagningen og afstemningen, udtaler sin mening og begrunder den.

4. En dommer kan forlange, at ethvert spørgsmål, før det sættes under afstemning, affattes på et af ham valgt sprog og skriftligt tilstilles de øvrige dommere.

5. Det resultat, der efter den afsluttende drøftelse vedtages af et flertal af dommere, er udtryk for Rettens afgørelse. Stemmerne afgives i omvendt rækkefølge af den i artikel 6 fastsatte rangfølge.

6. I tilfælde af uenighed om spørgsmålenes genstand, affattelse og rækkefølge eller om fortolkningen af en afstemning træffer Retten afgørelse.

7. I Rettens møder vedrørende administrative spørgsmål deltager justitssekretæren, medmindre Retten bestemmer andet.

8. Når Retten holder møde, uden at justitssekretæren er til stede, pålægger den, hvis det skønnes nødvendigt, den dommer, der i henhold til artikel 6 har den laveste anciennitet, at optage et protokollat, som underskrives af retsformanden og den pågældende dommer.

Artikel 34

1. Medmindre Retten bestemmer andet, fastsættes retsferierne således:

— fra den 18. december til den 10. januar

— fra søndagen før påske til den anden søndag efter påske

— fra den 15. juli til den 15. september.

I retsferierne varetages præsidentens opgaver på det sted, hvor Retten har sæde, enten af præsidenten, der holder sig i forbindelse med justitssekretæren, eller af en afdelingsformand eller en anden dommer, som præsidenten pålægger at træde i sit sted.

2. I retsferierne kan præsidenten i påtrængende tilfælde indkalde dommerne.

3. Retten iagttager de lovbestemte fri- og helligdage på det sted, hvor Retten har sæde.

4. Når der foreligger rimelig grund hertil, kan Retten bevilge dommerne tjenestefrihed.

Kapitel 5

REGLER OM SPROG

Artikel 35 (2) (4)

1. Processprogene er dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk.

2. Sagsøgeren vælger processproget, hvor ikke andet nedenfor er bestemt:

a) Efter fælles anmodning fra parterne kan det tillades, at et andet af de i stk. 1 nævnte sprog helt eller delvis anvendes som processprog.

b) Efter anmodning fra en af parterne, og efter at den anden part og generaladvokaten er blevet hørt, kan det uanset bestemmelserne i litra a) tillades, at et andet af de i stk. 1 nævnte sprog helt eller delvis anvendes som processprog; en sådan anmodning kan ikke fremsættes af en af institutionerne.

Retsformanden kan træffe afgørelse om ovennævnte anmodninger. Han kan henvise anmodningen til Retten, og såfremt han agter at imødekomme en anmodning uden tilslutning fra samtlige parter, skal han henvise denne til Retten.

3. Processproget anvendes særlig i parternes skriftlige og mundtlige indlæg, herunder de vedlagte dokumenter, samt i Rettens protokollater og afgørelser.

Ethvert dokument, der er affattet på et andet sprog end processproget, skal være vedlagt en oversættelse til processproget.

Hvor der er tale om omfangsrige dokumenter, kan der fremlægges oversættelser i uddrag. Retten kan dog til enhver tid af egen drift eller efter anmodning fra en part forlange en mere omfattende eller en fuldstændig oversættelse.

Uanset disse bestemmelser kan medlemsstaterne anvende deres eget officielle sprog, når de indtræder i en for Retten verserende sag. Denne bestemmelse finder anvendelse på såvel skriftlige som mundtlige indlæg. Justitssekretæren foranlediger indlæggene oversat til processproget.

Der kan gives tilladelse til, at de stater, som er parter i EØS-aftalen, bortset fra medlemsstaterne, samt EFTA-Tilsynsmyndigheden anvender et andet af de i stk. 1 nævnte sprog, når de indtræder i en sag, der verserer for Retten. Denne bestemmelse finder anvendelse på såvel skriftlige som mundtlige indlæg. Justitssekretæren foranlediger indlæggene oversat til processproget.

4. Når vidner eller sagkyndige erklærer, at de ikke kan udtrykke sig tilstrækkeligt klart på et af de i stk. 1 nævnte sprog, kan Retten tillade, at de afgiver forklaring på et andet sprog. Justitssekretæren foranlediger forklaringen oversat til processproget.

5. Retsformanden kan ved ledelsen af forhandlingerne benytte sig af et andet af de i stk. 1 nævnte sprog end processproget; det samme gælder den refererende dommer, når han udfærdiger den foreløbige rapport og retsmøderapporten, dommerne og generaladvokaten, når de stiller spørgsmål, og generaladvokaten, når han fremsætter forslag til afgørelse. Justitssekretæren sørger for oversættelsen til processproget.

Artikel 36

1. Efter anmodning fra en af dommerne, generaladvokaten eller en part foranlediger justitssekretæren, at det, som er sagt eller skrevet under sagens behandling for Retten, oversættes til de ønskede sprog blandt dem, der er nævnt i artikel 35, stk. 1.

2. Rettens publikationer udfærdiges på de sprog, der er omhandlet i artikel 1 i Rådets forordning nr. 1.

Artikel 37

Tekster affattet på processproget eller på et andet sprog i henhold til en tilladelse efter artikel 35 er retsgyldige.

Kapitel 6

BEFULDMÆGTIGEDES, RÅDGIVERES OG ADVOKATERS RETTIGHEDER OG FORPLIGTELSER

Artikel 38 (2)

1. Befuldmægtigede, rådgivere og advokater, der møder for Retten eller for en retsinstans, over for hvilken Retten har fremsat en retsanmodning, kan ikke retsforfølges på grund af deres mundtlige og skriftlige ytringer vedrørende sagen eller sagens parter.

2. Befuldmægtigede, rådgivere og advokater nyder desuden følgende privilegier og lettelser:

a) Ingen papirer eller dokumenter, der vedrører sagens behandling, kan gøres til genstand for ransagning eller beslaglæggelse; i tilfælde af tvist kan toldvæsenet eller politiet forsegle de pågældende papirer og dokumenter, som uopholdeligt skal tilstilles Retten til gennemsyn i justitssekretærens og den pågældendes nærværelse.

b) Befuldmægtigede, rådgivere og advokater har krav på at få tildelt de udenlandske betalingsmidler, der er nødvendige for udøvelsen af deres hverv.

c) Befuldmægtigede, rådgivere og advokater kan frit rejse i det omfang, det er nødvendigt for udøvelsen af deres hverv.

Artikel 39 (2)

De privilegier, immuniteter og lettelser, der er nævnt i artikel 38, tilkommer kun befuldmægtigede, rådgivere og advokater, som forinden dokumenterer deres stilling på følgende måde:

a) befuldmægtigede ved et officielt dokument udstedt af fuldmagtsgiveren, som straks tilstiller justitssekretæren en genpart af dokumentet

b) rådgivere og advokater ved et legitimationsdokument underskrevet af justitssekretæren; et sådant dokument er kun gyldigt i et begrænset tidsrum, der kan forlænges eller forkortes under hensyn til retsforhandlingens varighed.

Artikel 40

De i artikel 38 nævnte privilegier, immuniteter og lettelser indrømmes udelukkende af hensyn til sagens gennemførelse.

Retten kan ophæve immuniteten, når den skønner, at dette ikke strider mod hensynet til sagens gennemførelse.

Artikel 41

1. En rådgiver eller en advokat, hvis optræden over for Retten, præsidenten, en dommer eller justitssekretæren er uforenelig med Rettens værdighed, eller som misbruger sine beføjelser, kan til enhver tid udelukkes fra retsforhandlingerne ved en kendelse afsagt af Retten, efter at den pågældende har haft lejlighed til at udtale sig.

Kendelsen kan fuldbyrdes straks.

2. Udelukkes en rådgiver eller en advokat fra retsforhandlingerne, udsættes disse indtil udløbet af en af retsformanden fastsat frist, for at den pågældende part kan udpege en anden rådgiver eller advokat.

3. Afgørelser truffet i medfør af denne artikel kan tilbagekaldes.

Artikel 42 (2) (7)

Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på de lærere ved højere læreanstalter, der har møderet for Retten i medfør af artikel 19 i statutten for Domstolen.

ANDET AFSNIT

RETTERGANGSMÅDEN

Kapitel 1

SKRIFTLIG FORHANDLING

Artikel 43 (6)

1. Det originale eksemplar af ethvert processkrift skal underskrives af partens befuldmægtigede eller advokat.

Med processkriftet og de heri nævnte bilag skal indleveres fem genparter til brug for Retten og en genpart til hver af parterne i sagen. Genparternes rigtighed bekræftes af den part, der indleverer dem.

2. Institutionerne skal derudover inden for de frister, der er fastsat af Retten, fremlægge oversættelser af ethvert processkrift til de andre sprog, der er nævnt i artikel 1 i Rådets forordning nr. 1. Stk. 1, andet afsnit, finder anvendelse.

3. Ethvert processkrift dateres. Datoen for indleveringen til Justitskontoret er eneafgørende for beregningen af procesfristerne.

4. Ethvert processkrift skal være vedlagt de påberåbte dokumenter samt en fortegnelse over disse.

5. Er et dokument på grund af sit omfang kun vedlagt processkriftet i uddrag, skal dokumentet i sin helhed eller en fuldstændig genpart indleveres til Justitskontoret.

6. Ved afgørelsen af, om procesfristerne er overholdt, gælder den dato, hvor en genpart af det underskrevne originaleksemplar af et processkrift, herunder den i stk. 4 omhandlede fortegnelse over de påberåbte dokumenter, når frem til Justitskontoret pr. telefax eller ved ethvert andet teknisk kommunikationsmiddel, som Retten råder over, såfremt det underskrevne originaleksemplar af processkriftet og de i stk. 1, andet afsnit, omhandlede bilag og genparter indleveres til Justitskontoret senest ti dage senere, jf. i øvrigt stk. 1-5.

Artikel 44 (1) (2) (6) (7)

1. Stævning, der udtages i henhold til artikel 21 i statutten for Domstolen, skal indeholde:

a) sagsøgerens navn og adresse

b) angivelse af sagsøgte

c) søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene

d) sagsøgerens påstande

e) i påkommende tilfælde en angivelse af de beviser, der påberåbes.

2. Til brug under sagen skal der i stævningen angives en valgt adresse på det sted, hvor Retten har sæde. I stævningen skal angives navnet på en person, der er bemyndiget til og har indvilliget i at modtage alle forkyndelser.

Ud over eller i stedet for en angivelse af en valgt adresse, jf. første afsnit, kan det i stævningen angives, at advokaten eller den befuldmægtigede indvilliger i, at forkyndelser for ham sker pr. telefax eller ved ethvert andet teknisk kommunikationsmiddel.

Opfylder stævningen ikke de i første og andet afsnit omhandlede krav, sker forkyndelser for den pågældende part under sagen, så længe stævningen ikke er berigtiget i så henseende, ved rekommanderet brev til partens befuldmægtigede eller advokat. I modsætning til, hvad der gælder efter artikel 100, stk. 1, anses forskriftsmæssig forkyndelse for at være sket ved indleveringen af det rekommanderede brev til postvæsenet på det sted, hvor Retten har sæde.

3. En advokat, som bistår eller repræsenterer en part, skal til Justitskontoret indlevere dokumentation for, at han har beskikkelse i en medlemsstat eller i en anden stat, som er part i EØS-aftalen.

4. Med stævningen skal i givet fald indleveres de dokumenter, som er angivet i artikel 21, stk. 2, i statutten for Domstolen.

5. Er sagsøgeren en privatretlig juridisk person, skal stævningen være ledsaget af:

a) dennes vedtægter, en nyere udskrift af handelsregistret, en nyere udskrift af selskabs- eller foreningsregistret eller andet bevis for, at sagsøgeren består som juridisk person

b) bevis for, at advokatens fuldmagt er behørigt udstedt af den, der på den juridiske persons vegne er beføjet hertil.

5a. En stævning, der udtages i henhold til en voldgiftsbestemmelse, som indeholdes i en af Fællesskabet eller i en på dets vegne indgået offentligretlig eller privatretlig aftale, jf. EF-traktatens artikel 238 eller Euratom-traktatens artikel 153, skal være vedlagt et eksemplar af den aftale, hvori bestemmelsen er indeholdt.

6. Opfylder stævningen ikke kravene i stk. 3-5, giver justitssekretæren sagsøgeren en rimelig frist til at berigtige stævningen eller til at tilvejebringe de ovenfor nævnte dokumenter. Sker dette ikke inden for den fastsatte frist, træffer Retten afgørelse om, hvorvidt undladelsen af at overholde disse formforskrifter skal medføre, at sagen afvises.

Artikel 45

Stævningen forkyndes for sagsøgte. I det i artikel 44, stk. 6, nævnte tilfælde sker forkyndelsen, efter at manglen er afhjulpet, eller efter at Retten har fastslået, at sagen ikke skal afvises på grund af tilsidesættelse af de i den nævnte artikel fastsatte formforskrifter.

Artikel 46

1. Inden en måned efter stævningens forkyndelse skal sagsøgte indgive sit svarskrift. Dette skal indeholde:

a) sagsøgtes navn og adresse

b) de faktiske og retlige anbringender, der gøres gældende

c) sagsøgtes påstande

d) angivelse af de beviser, der påberåbes.

Bestemmelserne i artikel 44, stk. 2-5, finder anvendelse.

2. I tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte skal svarskriftet være bilagt den i tjenestemandsvedtægtens artikel 90, stk. 2, omhandlede klage og beslutningen om at afvise denne og indeholde en angivelse af datoerne for henholdsvis indbringelsen og meddelelsen af beslutningen.

3. Retsformanden kan på sagsøgtes begrundede anmodning forlænge den i stk. 1 nævnte frist.

Artikel 47 (6)

1. Stævningen og svarskriftet kan suppleres med en replik fra sagsøgeren og en duplik fra sagsøgte, medmindre Retten, efter at have hørt generaladvokaten, bestemmer, at der ikke er behov for replik og duplik, fordi indholdet af sagsakterne er tilstrækkeligt fuldstændigt til, at parterne kan uddybe deres anbringender og argumenter under den mundtlige forhandling. Retten kan dog fortsat give parterne tilladelse til at supplere sagsakterne, såfremt sagsøgeren indgiver en begrundet anmodning herom inden for en frist på to uger fra meddelelsen af beslutningen.

2. Retsformanden fastsætter fristerne for indlevering af disse processkrifter.

Artikel 48

1. Parterne kan i replikken og duplikken anføre yderligere beviser til støtte for deres anbringender. Parterne skal begrunde, hvorfor beviserne først påberåbes på dette tidspunkt.

2. Nye anbringender må ikke fremsættes under sagens behandling, medmindre de støttes på retlige eller faktiske omstændigheder, som er kommet frem under retsforhandlingerne.

Fremsætter en part under retsforhandlingerne nye anbringender, jf. første afsnit, kan retsformanden, når de sædvanlige procesfrister er udløbet, på grundlag af en rapport fra den refererende dommer, og efter at generaladvokaten er hørt, give den anden part en frist til at svare herpå.

Afgørelsen om, hvorvidt fremsættelsen af det nye anbringende kan tillades, træffes først ved den dom, hvorved sagens behandling afsluttes.

Artikel 49

Retten kan på ethvert tidspunkt under retsforhandlingerne efter at have hørt generaladvokaten træffe bestemmelse om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse eller bevisoptagelse, jf. artikel 64 og 65, eller om at genoptage eller uddybe tidligere bevisoptagelse.

Artikel 50 (4)

Efter at have hørt parterne og generaladvokaten kan retsformanden til enhver tid med henblik på den skriftlige eller mundtlige forhandling eller den dom, hvorved de pågældende sagers behandling afsluttes, træffe bestemmelse om forening af flere sager, der angår samme genstand og har forbindelse med hinanden. Retsformanden kan ophæve denne forening. Retsformanden kan henvise disse spørgsmål til Retten.

Artikel 51 (1) (5) (7)

1. I de i artikel 14 omhandlede tilfælde kan den afdeling, som behandler sagen, eller Rettens præsident til enhver tid af egen drift eller på begæring af en part foreslå Rettens plenum, at sagen henvises til dette, den store afdeling eller til en afdeling bestående af et andet antal dommere. Rettens plenum træffer efter at have hørt parterne og generaladvokaten beslutning om, hvorvidt forslaget om henvisning skal følges.

Sagen skal pådømmes af en afdeling bestående af mindst fem dommere, såfremt en medlemsstat eller en institution, der er part i sagen, forlanger det.

2. Beslutning om, at sagen i de i artikel 14, stk. 2, omhandlede tilfælde skal behandles af en enkelt dommer, træffes, efter at parterne er hørt, med enstemmighed af den afdeling bestående af tre dommere, som sagen er henvist til.

Sagen skal fortsat behandles af eller henvises til den afdeling, den refererende dommer tilhører, såfremt en medlemsstat eller en institution, der er part i sagen, modsætter sig, at sagen behandles af en enkelt dommer.

Artikel 52 (6) (7)

1. Retsformanden fastsætter den dato, på hvilken den refererende dommer skal forelægge Retten en foreløbig rapport,

a) efter indleveringen af duplik

b) efter udløbet af den frist, der er fastsat i henhold til artikel 47, stk. 2, når der ikke er indleveret replik eller duplik

c) når den pågældende part har givet afkald på sin ret til at afgive replik eller duplik

d) når Retten i medfør af artikel 47, stk. 1, har bestemt, at der ikke er behov for, at stævningen og svarskriftet suppleres med en replik og en duplik, eller

e) når Retten i medfør af artikel 76a, stk. 1, har bestemt, at der skal træffes afgørelse efter en hasteprocedure, idet artikel 49 også finder anvendelse efter dette tidspunkt.

2. Den foreløbige rapport skal indeholde forslag om, hvorvidt sagen kræver foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse eller bevisoptagelse, samt om eventuel henvisning af sagen til Rettens plenum, den store afdeling eller til en afdeling bestående af et andet antal dommere.

Efter at have hørt generaladvokaten træffer Retten afgørelse om, hvorvidt den refererende dommers forslag skal følges.

Artikel 53

Beslutter Retten, at den mundtlige forhandling skal indledes, uden at der gennemføres foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, og uden at der sker bevisoptagelse, fastsætter retsformanden datoen for åbningen af den mundtlige forhandling.

Artikel 54

Har der under den skriftlige forhandling været gennemført foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, eller er der sket bevisoptagelse, fastsætter retsformanden datoen for indledningen af den mundtlige forhandling, efter at disse foranstaltninger er gennemført; denne bestemmelse er ikke til hinder for, at der under den mundtlige forhandling kan iværksættes foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse eller ske bevisoptagelse.

Kapitel 2

DEN MUNDTLIGE FORHANDLING

Artikel 55

1. Medmindre andet følger af fortrinsretten efter artikel 106 for visse afgørelser, pådømmer Retten de sager, som er indbragt for den, i den rækkefølge, hvori bevisoptagelsen afsluttes. Afsluttes bevisoptagelsen i flere sager samtidig, er datoen for stævningens indførsel i registret afgørende for rækkefølgen.

2. Retsformanden kan i særlige tilfælde træffe afgørelse om, at en sag skal pådømmes forud for andre.

Retsformanden kan i særlige tilfælde, efter at have hørt parterne og generaladvokaten, enten af egen drift eller efter begæring fra en part, træffe afgørelse om, at en sag skal udsættes til senere pådømmelse.

Retsformanden kan efter fælles begæring fra parterne træffe afgørelse om, at en sag skal udsættes.

Artikel 56

Retsforhandlingerne åbnes og ledes af retsformanden, som har ansvaret for ordenens opretholdelse under retsmøderne.

Artikel 57

Når det er besluttet, at dørene skal lukkes, må indholdet af retsforhandlingerne ikke offentliggøres.

Artikel 58

Retsformanden kan under retsforhandlingerne stille spørgsmål til parternes befuldmægtigede, rådgivere eller advokater.

Det samme gælder dommerne og generaladvokaten.

Artikel 59

Parterne kan kun forhandle gennem deres befuldmægtigede, rådgivere eller advokater.

Artikel 60

Når der i en sag ikke er udpeget nogen generaladvokat, erklærer retsformanden ved afslutningen af forhandlingerne den mundtlige forhandling for afsluttet.

Artikel 61

1. Når generaladvokatens forslag til afgørelse fremsættes skriftligt, indgives forslaget til Justitskontoret, som giver parterne meddelelse om det.

2. Efter den mundtlige fremsættelse eller efter fremlæggelsen af generaladvokatens forslag erklærer retsformanden den mundtlige forhandling for afsluttet.

Artikel 62

Retten kan efter at have hørt generaladvokaten træffe bestemmelse om genåbning af den mundtlige forhandling.

Artikel 63

1. Justitssekretæren optager et protokollat for hvert retsmøde. Protokollatet underskrives af retsformanden og justitssekretæren. Det har retsvirkning som autentisk bevis.

2. Parterne kan på Justitskontoret gøre sig bekendt med ethvert protokollat og mod betaling få udskrift heraf.

Kapitel 3

FORANSTALTNINGER MED HENBLIK PÅ SAGENS TILRETTELÆGGELSE OG BEVISOPTAGELSE

Første afdeling — Foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse

Artikel 64

1. Foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse tilsigter at tilvejebringe de bedst mulige betingelser for sagens fremme, retsforhandlingernes forløb og bilæggelse af tvister. Retten træffer bestemmelse om sådanne foranstaltninger efter at have hørt generaladvokaten.

2. Foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse har navnlig til formål:

a) at sikre, at den skriftlige og den mundtlige forhandling forløber bedst muligt, og at lette bevisoptagelsen

b) at afklare de punkter, på hvilke parterne bør uddybe deres argumentation, eller på hvilke der er behov for bevisoptagelse

c) at præcisere indholdet af parternes påstande, anbringender og argumenter og at afklare, hvilke spørgsmål der er omtvistede mellem parterne

d) at fremme forligsmæssig løsning af tvister.

3. Foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse kan bl.a. bestå i:

a) at stille spørgsmål til parterne

b) at opfordre parterne til at udtale sig skriftligt eller mundtligt om visse aspekter af tvisten

c) at anmode parterne eller tredjemænd om oplysninger

d) at anmode om fremlæggelse af dokumenter eller aktstykker vedrørende sagen

e) at indkalde parternes befuldmægtigede eller parterne personligt til møder.

4. Hver part kan på et hvilket som helst trin i sagen foreslå foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse eller ændringer heri. I så fald høres de øvrige parter, inden der træffes afgørelse om disse foranstaltninger.

Når sagens omstændigheder tilsiger det, giver Retten parterne meddelelse om de påtænkte foranstaltninger og opfordrer dem til mundtligt eller skriftligt at udtale sig.

5. Bestemmer Rettens plenum, at der skal gennemføres foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, og iværksætter Retten ikke selv disse foranstaltninger, overlader den dette til den afdeling, hvortil sagen oprindelig var henvist, eller til den refererende dommer.

Bestemmer en afdeling, at der skal gennemføres foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, og iværksætter den ikke selv disse foranstaltninger, overlader den dette til den refererende dommer.

Generaladvokaten tager del i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse.

Anden afdeling — Bevisoptagelse

Artikel 65 (2) (7)

Følgende bevismidler kan anvendes, jf. i øvrigt artikel 24 og 25 i statutten for Domstolen:

a) parternes personlige fremmøde

b) indhentelse af oplysninger og fremlæggelse af dokumenter

c) vidneførsel

d) indhentelse af sagkyndige erklæringer

e) besigtigelse.

Artikel 66

1. Efter at have hørt generaladvokaten angiver Retten ved kendelse, hvilke bevismidler den finder hensigtsmæssige, og hvilke faktiske omstændigheder der skal bevises. Inden Retten træffer bestemmelse om anvendelse af de i artikel 65, litra c), d) og e), nævnte bevismidler, høres parterne.

Kendelsen forkyndes for parterne.

2. Adgangen til at føre modbevis og til at fremkomme med nye beviser bevares.

Artikel 67 (6)

1. Beslutter Rettens plenum, at der skal ske bevisoptagelse, og foranstalter Retten ikke selv denne bevisoptagelse, overlader den dette til den afdeling, hvortil sagen oprindelig var henvist, eller til den refererende dommer.

Beslutter en afdeling, at der skal ske bevisoptagelse, og foranstalter afdelingen ikke selv denne bevisoptagelse, overlader den dette til den refererende dommer.

Generaladvokaten tager del i bevisoptagelsen.

2. Parterne kan overvære bevisoptagelsen.

3. Retten tager kun hensyn til dokumenter, som parternes advokater og befuldmægtigede har kunnet gøre sig bekendt med, og som de har kunnet udtale sig om, jf. dog artikel 116, stk. 2 og 6.

Når Retten skal undersøge, om et dokument, der kan tænkes at være relevant for afgørelsen af en sag, er fortroligt i forhold til en eller flere parter, tilstilles dette dokument ikke parterne under undersøgelsen.

Når et dokument, som en fællesskabsinstitution har givet afslag på aktindsigt i, er blevet fremlagt for Retten under et søgsmål vedrørende lovligheden af dette afslag, tilstilles dette dokument ikke de øvrige parter.

Tredje afdeling — Indkaldelse og afhøring af vidner og sagkyndige

Artikel 68

1. Retten bestemmer enten af egen drift eller efter anmodning fra parterne og efter at have hørt disse og generaladvokaten, at bestemte faktiske omstændigheder skal bevises ved vidneførsel. Kendelsen skal angive de faktiske omstændigheder, der skal bevises.

Retten indkalder vidnerne af egen drift eller efter anmodning fra parterne eller generaladvokaten.

En parts anmodning om afhøring af et vidne skal indeholde en angivelse af, hvilke omstændigheder vidnet skal afhøres om, og hvilke grunde der gør afhøringen berettiget.

2. Retten indkalder ved kendelse de vidner, den finder det nødvendigt at afhøre. Kendelsen skal indeholde:

a) vidnernes fulde navn, stilling og adresse

b) angivelse af de faktiske omstændigheder, vidnerne skal afhøres om

c) i givet fald oplysning om de foranstaltninger, Retten har truffet med henblik på at godtgøre vidnernes udlæg, og om den straf, vidnerne kan idømmes ved udeblivelse.

Kendelsen forkyndes for parterne og vidnerne.

3. Retten kan bestemme, at vidner, som ønskes ført af parterne, først indkaldes, når der i Rettens kasse er deponeret et beløb til dækning af de anslåede omkostninger; Retten fastsætter beløbets størrelse.

Rettens kasse yder de nødvendige forskud i forbindelse med afhøring af vidner, som den har indkaldt af egen drift.

4. Efter at vidnernes identitet er fastslået, meddeler retsformanden dem, at de skal bekræfte rigtigheden af deres forklaring på den måde, der er angivet i stk. 5 og i artikel 71.

Vidnerne afhøres af Retten, efter at parterne er indkaldt. Når forklaringen er afgivet, kan retsformanden på parternes anmodning eller af egen drift stille spørgsmål til vidnerne.

Det samme gælder dommerne og generaladvokaten.

Med retsformandens tilladelse kan parternes repræsentanter stille spørgsmål til vidnerne.

5. Vidnet skal efter at have afgivet forklaring, jf. dog artikel 71, aflægge følgende ed:

»Jeg sværger, at jeg har sagt sandheden, hele sandheden og kun sandheden.«

Retten kan efter at have hørt parterne fritage vidnet for at aflægge ed.

6. Justitssekretæren fører en protokol, hvori vidnets forklaring optages.

Protokollatet underskrives af retsformanden eller den refererende dommer, der har foretaget afhøringen, samt af justitssekretæren. Forinden skal der gives vidnet mulighed for at gennemlæse protokollatet og underskrive det.

Protokollatet har retsvirkning som autentisk bevis.

Artikel 69 (2) (6) (7)

1. Vidner, der er lovligt indkaldt, har pligt til at give møde.

2. Når et vidne, der er lovligt indkaldt, ikke giver møde for Retten, kan denne pålægge vidnet en bøde på indtil 5 000 EURO [1] samt bestemme, at der skal foretages ny indkaldelse for vidnets egen regning.

Det samme gælder et vidne, som uden gyldig grund nægter at afgive forklaring, aflægge ed eller afgive den hertil svarende højtidelige erklæring, som eventuelt træder i stedet for eden.

3. Vidnet kan fritages for den bøde, han er blevet pålagt, hvis han for Retten godtgør at have haft en gyldig grund. Bøden kan nedsættes, når vidnet anmoder herom og godtgør, at den ikke står i et rimeligt forhold til hans indkomst.

4. Tvangsfuldbyrdelse af den bøde, der er pålagt, eller de foranstaltninger, der er truffet bestemmelse om i henhold til denne artikel, sker efter bestemmelserne i EF-traktatens artikel 244 og 256 og Euratom-traktatens artikel 159 og 164.

Artikel 70

1. Retten kan bestemme, at der skal indhentes en sagkyndig erklæring. Den kendelse, hvorved den sagkyndige udmeldes, skal nøje angive hans opgave og fastsætte en frist for erklæringens afgivelse.

2. Der tilstilles den sagkyndige en genpart af kendelsen samt af alle de dokumenter, der er nødvendige for udførelsen af hans opgave. Den sagkyndige står under tilsyn af den refererende dommer, som kan være til stede ved den sagkyndige undersøgelse, og som skal holdes underrettet om undersøgelsens forløb.

Retten kan træffe bestemmelse om, at parterne eller en af dem skal indbetale et beløb til dækning af udgifterne i forbindelse med den sagkyndige erklæring.

[1] Rådets forordning (EF) nr. 1103/97 af 17.6.1997 om visse bestemmelser vedrørende indførelsen af euroen.

3. Efter den sagkyndiges anmodning kan Retten træffe bestemmelse om afhøring af vidner; afhøringen sker efter reglerne i artikel 68.

4. Den sagkyndige kan kun udtale sig om spørgsmål, som udtrykkeligt er forelagt ham.

5. Efter at den sagkyndige har afgivet sin erklæring, kan Retten bestemme, at han skal afgive forklaring; parterne skal indkaldes hertil.

Med retsformandens tilladelse kan parternes repræsentanter stille spørgsmål til den sagkyndige.

6. Efter afgivelsen af erklæringen aflægger den sagkyndige, jf. dog artikel 71, følgende ed for Retten:

»Jeg sværger, at jeg har udført mit hverv samvittighedsfuldt og upartisk.«

Retten kan efter at have hørt parterne fritage den sagkyndige for at aflægge ed.

Artikel 71

1. Retsformanden pålægger de personer, der skal aflægge ed for Retten som vidner eller sagkyndige, at tale sandhed og udføre deres hverv samvittighedsfuldt og upartisk og henleder deres opmærksomhed på de strafferetlige følger, en tilsidesættelse af denne pligt kan have i henhold til deres nationale lovgivning.

2. Vidnerne og de sagkyndige aflægger ed som omhandlet i henholdsvis artikel 68, stk. 5, første afsnit, og artikel 70, stk. 6, første afsnit, eller under de former, der er fastsat i deres nationale lovgivning.

3. Såfremt rettergangsreglerne i vidnets eller den sagkyndiges hjemstat foruden edsaflæggelse giver mulighed for sammen med edsaflæggelsen eller i stedet for denne at afgive en hertil svarende erklæring, kan vidnet, henholdsvis den sagkyndige, afgive en sådan erklæring på de betingelser og under de former, der er fastsat i hans nationale lovgivning.

Såfremt den nationale lovgivning hverken giver mulighed for at aflægge ed eller at afgive en sådan erklæring, skal den i stk. 1 fastsatte fremgangsmåde følges.

Artikel 72

1. Har et vidne eller en sagkyndig for Retten afgivet falsk forklaring under ed, jf. artikel 71, kan Retten efter at have hørt generaladvokaten beslutte at anmelde dette til den i bilag III i tillægsreglementet til Domstolens procesreglement nævnte kompetente myndighed i den medlemsstat, hvis domstole har kompetencen, for så vidt angår strafferetlig forfølgning.

2. Rettens beslutning herom fremsendes ved justitssekretærens foranstaltning. I beslutningen angives de faktiske forhold og omstændigheder, der danner grundlag for anmeldelsen.

Artikel 73

1. Retten træffer afgørelse, hvis en part gør indsigelse mod et vidne eller en sagkyndig på grund af uegnethed, uværdighed eller af andre grunde, eller hvis et vidne eller en sagkyndig nægter at afgive forklaring, aflægge ed eller afgive den hertil svarende højtidelige erklæring.

2. Indsigelse mod et vidne eller en sagkyndig skal fremsættes inden for en frist af to uger efter forkyndelsen af den kendelse, hvorved vidnet indkaldes, eller den sagkyndige udmeldes, ved et dokument, hvori grundene til indsigelsen og beviserne for dennes berettigelse anføres.

Artikel 74

1. Vidner og sagkyndige har krav på godtgørelse af deres rejse- og opholdsudgifter. Rettens kasse kan yde dem forskud til afholdelse af disse udgifter.

2. Vidner har krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, og de sagkyndige har krav på vederlag for deres arbejde. Disse erstatninger og vederlag udbetales af Rettens kasse til vidnerne og de sagkyndige, når de har opfyldt deres pligter eller udført deres hverv.

Artikel 75

1. Retten kan på parternes begæring eller af egen drift fremsætte retsanmodning om afhøring af vidner eller sagkyndige.

2. Retsanmodninger fremsættes ved kendelse, der skal angive vidnernes og de sagkyndiges fulde navn, stilling og adresse, de faktiske omstændigheder, vidnerne eller de sagkyndige ønskes afhørt om, samt indeholde oplysning om parterne, deres befuldmægtigede, advokater eller rådgivere og deres valgte adresse og en kort beskrivelse af søgsmålets genstand.

Justitssekretæren foranlediger, at kendelsen forkyndes for parterne.

3. Justitssekretæren sender kendelsen til den i bilag I i tillægsreglementet til Domstolens procesreglement nævnte kompetente myndighed i den medlemsstat, på hvis område afhøringen af vidner eller sagkyndige ønskes foretaget. I givet fald vedlægger han en oversættelse til det eller de officielle sprog i den pågældende medlemsstat.

Den i henhold til stk. 1 udpegede myndighed fremsender kendelsen til den domsmyndighed, der har kompetencen i henhold til den nationale lovgivning.

Den kompetente domsmyndighed udfører retsanmodningen i overensstemmelse med den nationale lovgivnings bestemmelser. Efter udførelsen tilbagesender den kompetente domsmyndighed kendelsen, hvorved anmodningen fremsattes, dokumenterne vedrørende den udførte retsanmodning og en opgørelse over omkostningerne til den i henhold til stk. 1 udpegede myndighed. Disse dokumenter sendes til justitssekretæren.

Dokumenterne oversættes til processproget ved justitssekretærens foranstaltning.

4. Omkostningerne i forbindelse med retsanmodningen afholdes af Retten, som i givet fald kan pålægge parterne at betale dem.

Artikel 76

1. Justitssekretæren optager et protokollat for hvert retsmøde. Protokollatet underskrives af retsformanden og justitssekretæren. Det har retsvirkning som autentisk bevis.

2. Parterne kan på Justitskontoret gøre sig bekendt med ethvert protokollat og med enhver sagkyndig erklæring og mod betaling få udskrifter heraf.

Kapitel 3a (6)

HASTEPROCEDURER

Artikel 76a

1. Retten kan under hensyn til en sags særlige uopsættelighed og nærmere omstændigheder på begæring af sagsøgeren eller sagsøgte og efter at have hørt de øvrige parter og generaladvokaten beslutte, at der skal træffes afgørelse efter en hasteprocedure.

Begæringen om, at der træffes afgørelse efter en hasteprocedure, skal fremsættes i et særskilt dokument samtidig med indleveringen af stævningen eller svarskriftet.

Sager, hvori Retten har besluttet, at der skal træffes afgørelse efter en hasteprocedure, pådømmes forud for andre uanset bestemmelserne i artikel 55.

2. Under en hasteprocedure kan de processkrifter, der er nævnt i artikel 47, stk. 1, og artikel 116, stk. 4 og 5, kun indgives, såfremt Retten giver tilladelse hertil i forbindelse med foranstaltninger med henblik sagens tilrettelæggelse, der træffes i overensstemmelse med artikel 64.

3. Parterne kan uddybe deres argumentation og fremføre yderligere beviser under den mundtlige forhandling, jf. dog artikel 48. Parterne skal begrunde, hvorfor beviserne først påberåbes på dette tidspunkt.

Kapitel 4

UDSÆTTELSE AF SAGER OG AFVISNING AF SAGER PÅ GRUND AF RETTENS MANGLENDE KOMPETENCE

Artikel 77 (2) (7)

Ud over de i artikel 123, stk. 4, artikel 128 og artikel 129, stk. 4, angivne tilfælde kan en verserende sag udsættes:

a) i de tilfælde, der er nævnt i artikel 54, stk. 3, i statutten for Domstolen

b) når der til Domstolen er iværksat appel af en afgørelse fra Retten, som afgør en del af en sags realitet, hvorved der tages stilling til en indsigelse mod Rettens kompetence eller til en påstand om afvisning af sagen, eller hvorved en begæring om intervention ikke tages til følge

c) når parterne samstemmende fremsætter begæring herom.

Artikel 78 (4)

Afgørelsen om at udsætte en sag træffes af retsformanden ved kendelse, efter at parterne og generaladvokaten er blevet hørt. Retsformanden kan henvise spørgsmålet til Retten. Afgørelse om genoptagelse af sagens behandling træffes under samme betingelser. Kendelser efter denne bestemmelse forkyndes for parterne.

Artikel 79

1. Udsættelsen har virkning fra den dato, der er angivet i kendelsen om udsættelse, eller, hvis der ikke er angivet en dato, fra kendelsens dato.

Så længe udsættelsen varer, udløber ingen procesfrister, bortset fra den i artikel 115, stk. 1, fastsatte frist for at fremsætte begæring om intervention.

2. Når det ikke i kendelsen om udsættelse er fastsat, hvornår udsættelsen udløber, udløber den på den dato, der er angivet i kendelsen om genoptagelse af sagens behandling, eller, hvis der ikke er angivet en dato, på kendelsens dato.

Procesfristerne løber forfra fra den dato, på hvilken sagens behandling genoptages.

Artikel 80 (2) (7)

Afgørelser, hvorved Retten erklærer sig inkompetent til fordel for Domstolen, jf. artikel 54, stk. 3, i statutten for Domstolen, træffes af Retten ved kendelse, der forkyndes for parterne.

Kapitel 5

DOMME

Artikel 81

En dom skal indeholde:

— angivelse af, at den er afsagt af Retten

— datoen for dens afsigelse

— navnene på retsformanden og de dommere, som har deltaget i afgørelsen

— generaladvokatens navn, hvis der er udpeget en sådan

— justitssekretærens navn

— angivelse af parterne

— navnene på parternes befuldmægtigede, rådgivere eller advokater

— parternes påstande

— angivelse af, i givet fald, at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse

— en kort fremstilling af de faktiske omstændigheder

— præmisserne

— konklusionen, herunder afgørelsen om sagens omkostninger.

Artikel 82

1. Dommen afsiges i et offentligt retsmøde, hvortil parterne indkaldes.

2. Originaleksemplaret af dommen underskrives af retsformanden, de dommere, der har deltaget i rådslagningen og afstemningen, og justitssekretæren, hvorefter det forsegles og opbevares i Justitskontoret; en bekræftet genpart af dommen forkyndes for hver af parterne.

3. Justitssekretæren anfører datoen for dommens afsigelse på det originale eksemplar af dommen.

Artikel 83 (2) (7)

Dommen har retskraft fra den dag, den er afsagt, jf. dog artikel 60 i statutten for Domstolen.

Artikel 84

1. Retten kan berigtige skrive- eller regnefejl eller åbenbare urigtigheder enten af egen drift eller efter anmodning fra en part, såfremt anmodningen fremsættes inden to uger fra dommens afsigelse; bestemmelserne om fortolkning af domme berøres ikke heraf.

2. Justitssekretæren underretter parterne, som kan fremsætte deres skriftlige bemærkninger inden for en af retsformanden fastsat frist.

3. Retten træffer afgørelse i et lukket møde.

4. Originaleksemplaret af den kendelse, hvorved der foretages en berigtigelse, vedlægges originaleksemplaret af den berigtigede dom. Der gøres en bemærkning om kendelsen i margenen på originaleksemplaret af den berigtigede dom.

Artikel 85

Har Retten undladt at træffe afgørelse om sagens omkostninger, skal den part, der vil gøre dette gældende, inden en måned efter dommens forkyndelse fremsætte begæring om, at Retten tager spørgsmålet op til behandling.

Begæringen forkyndes for den anden part, og retsformanden giver denne en frist til at fremsætte sine skriftlige bemærkninger.

Efter at disse bemærkninger er fremsat, og generaladvokaten er hørt, afgør Retten, om begæringen kan antages til realitetsbehandling, og om den skal tages til følge.

Artikel 86

Rettens afgørelser offentliggøres ved justitssekretærens foranstaltning.

Kapitel 6

SAGSOMKOSTNINGER

Artikel 87 (2) (4)

1. Afgørelsen om sagens omkostninger træffes ved den dom eller kendelse, hvorved sagens behandling afsluttes.

2. Det pålægges den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

Er der flere tabende parter, træffer Retten afgørelse om omkostningernes fordeling.

3. Retten kan fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter, eller hvor der foreligger ganske særlige grunde.

Retten kan pålægge endog en vindende part at erstatte den anden part de udgifter, som skønnes at være påført modparten unødvendigt eller af ond vilje.

4. Medlemsstater og institutioner, der er indtrådt i en sag, bærer deres egne omkostninger.

Stater, som er parter i EØS-aftalen, bortset fra medlemsstaterne, samt EFTA-Tilsynsmyndigheden bærer ligeledes deres egne omkostninger, når de er indtrådt i en sag.

Retten kan træffe afgørelse om, at andre intervenienter end de i første afsnit nævnte skal bære deres egne omkostninger.

5. Det pålægges den part, som hæver sagen, at betale sagens omkostninger, såfremt den anden part i sine bemærkninger vedrørende ophævelsen af sagen har nedlagt påstand herom. På begæring af den hævende part kan det dog bestemmes, at den anden part skal betale sagens omkostninger, hvis dette findes berettiget som følge af denne parts forhold.

Er der enighed mellem parterne om sagsomkostningernes fordeling, træffes der afgørelse i overensstemmelse hermed.

Er der ikke nedlagt påstand om sagens omkostninger, bærer hver part sine omkostninger.

6. Er det ufornødent at træffe afgørelse om sagens genstand, er Retten frit stillet i sin afgørelse om sagens omkostninger.

Artikel 88

I tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte bærer institutionerne selv deres egne omkostninger, jf. dog artikel 87, stk. 3, andet afsnit.

Artikel 89

Udgifter, som en part har måttet afholde til tvangsfuldbyrdelse, erstattes af modparten efter de takster, der gælder i den stat, hvor tvangsfuldbyrdelsen finder sted.

Artikel 90

Sagens behandling ved Retten er gratis, dog med følgende undtagelser:

a) Har Retten afholdt udgifter, som kunne have været undgået, kan den pålægge den part, som har givet anledning til udgifterne, at erstatte disse.

b) Udgifter til kopiering og oversættelse, som er udført efter anmodning fra en part, og som efter justitssekretærens opfattelse ligger uden for det sædvanlige, skal erstattes af denne part efter de i artikel 24, stk. 5, nævnte takster.

Artikel 91

Følgende udgifter kan kræves erstattet, jf. i øvrigt artikel 90:

a) beløb, som vidner og sagkyndige har krav på i henhold til artikel 74

b) nødvendige udgifter, som parterne har afholdt med henblik på sagens behandling, især rejse- og opholdsudgifter og vederlag til befuldmægtigede, rådgivere eller advokater.

Artikel 92

1. Opstår der tvist om, hvilke udgifter der kan kræves erstattet, træffer Retten efter begæring af en part og efter at have hørt den anden part ved kendelse endelig afgørelse herom.

2. Parterne kan til brug ved fuldbyrdelsen forlange en udskrift af kendelsen.

Artikel 93

1. Udbetalinger fra Rettens kasse foretages i det lands valuta, hvor Retten har sæde.

Efter anmodning fra den berettigede foretages udbetalinger i det lands valuta, hvor de udgifter, der kan kræves erstattet, er afholdt, eller hvor de handlinger, der giver anledning hertil, er foretaget.

2. Andre debitorer betaler i deres hjemlands valuta.

3. Omregning af valuta sker efter den officielle kurs på betalingsdagen i det land, hvor Retten har sæde.

Kapitel 7

FRI PROCES

Artikel 94 (4)

1. Er en part ude af stand til helt eller delvis at betale de omkostninger, der er forbundet med sagen, kan han til enhver tid ansøge om fri proces.

Med ansøgningen skal følge oplysninger om ansøgerens økonomiske forhold, særlig en attest fra vedkommende myndighed, hvoraf det fremgår, at ansøgeren er ubemidlet.

2. Indgives ansøgningen forud for den sag, ansøgeren har i sinde at anlægge, skal den i korte træk angive sagsgenstanden.

For ansøgningen gælder der ikke advokattvang.

Retsformanden beslutter efter at have gjort sig bekendt med den anden parts skriftlige bemærkninger, om der helt eller delvis skal meddeles fri proces, eller om ansøgningen skal afslås. Han påser, at søgsmålet ikke er åbenbart ugrundet. Han kan henvise spørgsmålet til Retten.

Der træffes endelig afgørelse ved kendelse, som ikke begrundes.

Artikel 95 (4)

1. Retten bestemmer i den kendelse, hvorved den meddeler fri proces, at en advokat skal udpeges til at bistå ansøgeren.

2. Foreslår denne ikke selv en advokat, eller finder Retten ikke grundlag for at godkende hans valg, sender justitssekretæren et eksemplar af kendelsen og en genpart af ansøgningen om fri proces til den i bilag II til tillægsreglementet til Domstolens procesreglement nævnte kompetente myndighed i den pågældende stat.

3. Under hensyntagen til de af denne myndighed fremsendte forslag udpeger Retten af egen drift en advokat til at bistå ansøgeren.

4. I den kendelse, hvorved der meddeles fri proces, kan der fastsættes et beløb, som udbetales til den advokat, der er udpeget til at bistå ansøgeren, eller der kan fastsættes en øvre grænse for advokatens udlæg og salær, der som udgangspunkt ikke kan overskrides.

Artikel 96

Retten kan til enhver tid af egen drift eller efter anmodning tilbagekalde bevillingen, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, ændrer sig under sagen.

Artikel 97 (4)

1. Er der meddelt fri proces, afholder Rettens kasse forskudsvis omkostningerne.

2. Retsformanden, som kan henvise spørgsmålet til Retten, træffer afgørelse om advokatens udlæg og salær; efter begæring kan retsformanden bestemme, at der skal ydes ham et forskud.

3. I afgørelsen om sagens omkostninger kan det bestemmes, at Rettens kasse skal holdes skadesløs for beløb, som den har lagt ud i forbindelse med, at der er bevilget fri proces.

Disse beløb opkræves ved justitssekretærens foranstaltning hos den part, som er blevet pålagt at betale dem.

Kapitel 8

OPHÆVELSE AF SAGER

Artikel 98 (2) (6) (7)

Indgår parterne forlig, inden Retten har truffet afgørelse, og meddeler de Retten, at de frafalder ethvert krav, bestemmer retsformanden, at sagen skal slettes af registret, og træffer afgørelse om sagens omkostninger i overensstemmelse med artikel 87, stk. 5, eventuelt under hensyn til parternes forslag herom.

Denne bestemmelse finder ikke anvendelse på de i EF-traktatens artikel 230 og 232 og Euratom-traktatens artikel 146 og 148 omhandlede søgsmål.

Artikel 99

Meddeler sagsøgeren skriftligt Retten, at han hæver sagen, bestemmer retsformanden, at sagen skal slettes af registret, og træffer afgørelse om sagens omkostninger i overensstemmelse med artikel 87, stk. 5.

Kapitel 9

FORKYNDELSER

Artikel 100 (6)

1. De i dette reglement foreskrevne forkyndelser sker på foranledning af justitssekretæren ved, at en genpart af det dokument, der skal forkyndes, sendes til den af modtageren valgte adresse ved rekommanderet brev med modtagelsesbevis eller afleveres mod kvittering.

Justitssekretæren udfærdiger genparter af det dokument, der skal forkyndes, og bekræfter genparternes rigtighed, medmindre genparterne hidrører fra parterne selv, jf. artikel 37, stk. 1.

2. Såfremt modtageren i overensstemmelse med artikel 44, stk. 2, andet afsnit, har indvilliget i, at forkyndelser for ham sker pr. telefax eller ved ethvert andet teknisk kommunikationsmiddel, kan ethvert procesdokument, med undtagelse af Rettens domme og kendelser, forkyndes for ham ved fremsendelse af en genpart af dokumentet på den pågældende måde.

Såfremt en sådan fremsendelse ikke kan ske af tekniske grunde eller på grund af dokumentets karakter eller omfang, forkyndes dokumentet for modtageren i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser i stk. 1, når modtageren ikke har angivet en valgt adresse. Modtageren underrettes herom pr. telefax eller ved ethvert andet teknisk kommunikationsmiddel. Et rekommanderet brev anses i så fald for at være afleveret til modtageren den tiende dag efter indleveringen af brevet til postvæsenet på det sted, hvor Retten har sæde, medmindre det ved hjælp af modtagelsesbeviset godtgøres, at brevet er modtaget på et andet tidspunkt, eller modtageren inden for en frist på tre uger fra underretningen pr. telefax eller ved ethvert andet teknisk kommunikationsmiddel meddeler justitssekretæren, at forkyndelsen ikke er nået frem til ham.

Kapitel 10

FRISTER

Artikel 101 (2) (7)

1. De procesfrister, som er fastsat i EF- og Euratom-traktaterne, statutten for Domstolen og dette reglement, beregnes på følgende måde:

a) Såfremt en frist, der er udtrykt i dage, uger, måneder eller år, skal regnes fra det tidspunkt, hvor en begivenhed indtræffer, eller en handling foretages, medregnes den dag, hvor begivenheden indtræffer, eller handlingen foretages, ikke ved beregningen af fristen.

b) En frist, der er udtrykt i uger, måneder eller år, udløber ved udgangen af den dag, der i fristens sidste uge, måned eller år er samme ugedag eller dag i måneden som den dag, hvor den begivenhed er indtruffet, eller den handling er foretaget, fra hvilken fristen regnes. Såfremt den dag, på hvilken en tidsfrist, der er udtrykt i måneder eller år, ville udløbe, ikke forekommer i fristens sidste måned, udløber fristen med udgangen af månedens sidste dag.

c) Såfremt en frist er udtrykt i måneder og dage, tages der først hensyn til hele måneder, dernæst til dage.

d) Ved beregningen af fristerne medregnes lovbestemte fri- og helligdage, lørdage og søndage.

e) Fristerne løber også i retsferierne.

2. Ville fristen udløbe på en lørdag, søndag eller lovbestemt fri- eller helligdag, udløber den først ved udgangen af den følgende hverdag.

Den af Domstolen udfærdigede liste over lovbestemte fri- eller helligdage, som offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende*, gælder ved Retten.

Artikel 102 (4) (6) (7)

1. Når fristen for anlæggelse af søgsmål til prøvelse af en institutions retsakter begynder at løbe fra tidspunktet for offentliggørelsen af retsakten, regnes fristen i overensstemmelse med artikel 101, stk. 1, litra a), fra udløbet af fjortendedagen efter datoen for offentliggørelsen af retsakten i *Den Europæiske Unions Tidende*.

2. Procesfristerne forlænges under hensyn til afstanden med en fast særlig frist på ti dage.

Artikel 103

1. Frister fastsat i medfør af dette reglement kan forlænges af den myndighed, der har fastsat dem.

2. Retsformanden kan bemyndige justitssekretæren til at træffe de afgørelser om fastsættelse eller forlængelse af visse frister, som i henhold til dette reglement henhører under retsformandens kompetence.

TREDJE AFSNIT

SÆRLIGE RETTERGANGSFORMER

Kapitel 1

UDSÆTTELSE AF GENNEMFØRELSEN SAMT ANDRE FORELØBIGE FORHOLDSREGLER

Artikel 104 (2) (6) (7)

1. Begæringer i henhold til EF-traktatens artikel 242 og Euratom-traktatens artikel 157 om udsættelse af gennemførelsen af en retsakt, der er udstedt af en institution, kan kun antages til realitetsbehandling, hvis den, der fremsætter begæringen, har anlagt sag til prøvelse af retsakten ved Retten.

En begæring, der vedrører en af de foreløbige forholdsregler, som er omhandlet i EF-traktatens artikel 243 og Euratom-traktatens artikel 158, kan kun antages til realitetsbehandling, hvis den hidrører fra en part i en sag, som verserer for Retten, og vedrører denne sag.

2. De i stk. 1 omhandlede begæringer skal angive søgsmålets genstand, de omstændigheder, der medfører uopsættelighed, og de faktiske og retlige grunde til, at den begærede foreløbige forholdsregel umiddelbart forekommer berettiget.

3. Begæringen fremsættes i et særskilt dokument og skal opfylde betingelserne i artikel 43 og 44.

Artikel 105

1. Begæringen forkyndes for modparten, hvem præsidenten meddeler en kort frist til at fremsætte skriftlige eller mundtlige bemærkninger.

2. Præsidenten afgør, om der skal foranstaltes bevisoptagelse.

Han kan tage begæringen til følge, førend modparten har fremført sine bemærkninger. Han kan senere ændre eller ophæve afgørelsen, også på embeds vegne.

Artikel 106 (7)

Er Rettens præsident fraværende eller har han forfald, udøves hans beføjelser i sager om foreløbige forholdsregler af en anden dommer, der udpeges i henhold til betingelser, der fastsættes i en afgørelse fra Retten i medfør af artikel 10.

Artikel 107

1. Afgørelsen træffes ved en begrundet kendelse. Kendelsen forkyndes straks for parterne.

2. Fuldbyrdelse af kendelsen kan gøres betinget af, at den part, der har fremsat begæringen, stiller sikkerhed, hvis størrelse og art fastsættes under hensyn til omstændighederne.

3. I kendelsen kan der fastsættes en frist, efter hvis udløb den foreløbige forholdsregel ophører at have retsvirkning. Er ingen tidsfrist fastsat, ophører forholdsreglens retsvirkninger ved afsigelsen af den endelige dom i sagen.

4. Kendelsen er kun foreløbig og foregriber på ingen måde Rettens afgørelse i hovedsagen.

Artikel 108

Efter begæring fra en af parterne kan kendelsen til enhver tid ændres eller ophæves på grund af ændrede forhold.

Artikel 109

Tages en begæring om en foreløbig forholdsregel ikke til følge, er den part, der har fremsat den, ikke afskåret fra at fremsætte en ny begæring støttet på nye faktiske omstændigheder.

Artikel 110 (2) (7)

Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på begæringer i henhold til EF-traktatens artikel 244 og 256 og Euratomtraktatens artikel 159 og 164 om udsættelse af tvangsfuldbyrdelse af afgørelser truffet af Retten eller af retsakter hidrørende fra andre institutioner.

I den kendelse, hvorved begæringen tages til følge, fastsættes efter omstændighederne en dato, fra hvilken den foreløbige forholdsregel ikke længere har retsvirkning.

Kapitel 2

FORMALITETSINDSIGELSER OG PROCESSUELLE STRIDSSPØRGSMÅL

Artikel 111 (4)

Er det åbenbart, at Retten ikke har kompetence til at behandle en sag, eller at sagen må afvises, eller er sagen åbenbart ugrundet, kan Retten, efter at have hørt generaladvokaten, uden at fortsætte sagens behandling træffe afgørelse ved begrundet kendelse.

Artikel 112 (2) (7)

Henvisning af en sag til Domstolen i medfør af artikel 54, stk. 2, i statutten for Domstolen sker i tilfælde, hvor Retten åbenbart savner kompetence, uden at sagens behandling fortsættes og ved begrundet kendelse.

Artikel 113 (4)

Retten kan til enhver tid af egen drift efterprøve, om sagen skal afvises, fordi ufravigelige procesforudsætninger ikke er opfyldt, eller efter at have hørt parterne, fastslå, at sagen er blevet uden genstand, og at det er ufornødent at træffe afgørelse. Afgørelse herom træffes i henhold til bestemmelserne i artikel 114, stk. 3 og 4.

Artikel 114

1. Ønsker en part, at Retten skal tage stilling til, om sagen bør afvises, til, om Retten savner kompetence, eller til et andet processuelt stridsspørgsmål uden at indlede behandlingen af sagens realitet, skal begæring herom fremsættes i et særskilt dokument.

Begæringen skal indeholde en fremstilling af de faktiske og retlige grunde, den bygger på, samt påstandene, og den skal være vedlagt de dokumenter, der påberåbes til støtte herfor.

2. Straks efter indleveringen af begæringen fastsætter retsformanden en frist, inden for hvilken modparten skriftligt skal fremsætte sine indsigelser og påstande.

3. Medmindre Retten bestemmer andet, forhandles der mundtligt om begæringen.

4. Efter at have hørt generaladvokaten træffer Retten afgørelse om begæringen eller henskyder den til afgørelse i forbindelse med sagens realitet. Den henviser sagen til Domstolen, såfremt den henhører under dennes kompetence.

Tager Retten ikke begæringen til følge, eller henskyder den begæringen til afgørelse i forbindelse med sagens realitet, fastsætter retsformanden nye frister for fortsættelsen af sagens behandling.

Kapitel 3

INTERVENTION

Artikel 115 (2) (6) (7)

1. Begæring om intervention skal enten fremsættes inden udløbet af en frist på seks uger, som løber fra offentliggørelsen af den i artikel 24, stk. 6, nævnte meddelelse, eller inden Retten i henhold til artikel 53 beslutter, at den mundtlige forhandling skal indledes, jf. dog artikel 116, stk. 6.

2. Begæringen om intervention skal indeholde:

a) angivelse af sagen

b) angivelse af sagens parter

c) intervenientens navn og adresse

d) intervenientens valg af adresse på det sted, hvor Retten har sæde

e) de påstande, intervenienten ønsker at intervenere til støtte for

f) redegørelse for de omstændigheder, hvorpå retten til intervention støttes, når begæringen fremsættes i medfør af artikel 40, stk. 2 eller 3, i statutten for Domstolen.

Bestemmelserne i artikel 43 og 44 finder anvendelse.

3. Intervenienten skal være repræsenteret i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 19 i statutten for Domstolen.

Artikel 116 (6)

1. Begæringen om intervention forkyndes for parterne.

Retsformanden giver parterne lejlighed til at fremsætte deres skriftlige eller mundtlige bemærkninger, inden han træffer afgørelse om begæringen om intervention.

Retsformandens træffer ved kendelse afgørelse om begæringen om intervention eller henskyder afgørelsen til Retten. Kendelsen skal begrundes, såfremt begæringen ikke tages til følge.

2. Såfremt der gives tilladelse til intervention på grundlag af en begæring, som er fremsat inden for den i artikel 115, stk. 1, fastsatte frist på seks uger, tilstilles alle procesdokumenter, der er forkyndt for parterne, intervenienten. Efter anmodning fra en part kan retsformanden dog undlade at tilstille intervenienten hemmelige eller fortrolige dokumenter.

3. Intervenienten indtræder i sagen, som den foreligger ved hans intervention.

4. I de i stk. 2 omhandlede tilfælde fastsætter retsformanden en tidsfrist, inden for hvilken intervenienten kan indgive et skriftligt indlæg.

Indlægget skal indeholde:

a) intervenientens påstande, hvorved denne helt eller delvis støtter en af parternes påstande eller helt eller delvis påstår disse forkastet

b) de af intervenienten fremførte anbringender og argumenter

c) i påkommende tilfælde en angivelse af de beviser, der påberåbes.

5. Efter indgivelsen af indlægget fastsætter retsformanden i påkommende tilfælde en frist, inden for hvilken parterne kan fremsætte bemærkninger hertil.

6. Såfremt interventionsbegæringen er fremsat efter udløbet af den i artikel 115, stk. 1, fastsatte frist på seks uger, kan intervenienten fremsætte sine bemærkninger under den mundtlige forhandling på grundlag af retsmøderapporten, der tilstilles ham.

Kapitel 4

DOMME AFSAGT AF RETTEN EFTER OPHÆVELSE OG HJEMVISNING

Artikel 117

Ophæver Domstolen en dom eller en kendelse afsagt af Retten, og beslutter den at hjemvise sagen til påkendelse ved Retten, anses sagen for indbragt for Retten ved hjemvisningsdommen.

Artikel 118 (5) (7)

1. Ophæver Domstolen en dom eller en kendelse, der er afsagt af en afdeling, kan Rettens præsident henvise sagen til en anden afdeling bestående af samme antal dommere.

2. Ophæver Domstolen en dom eller en kendelse, der er afsagt af Rettens plenum eller af den store afdeling, behandles sagen på ny af det dommerkollegium, der har truffet den pågældende afgørelse.

2a. Ophæver Domstolen en dom eller en kendelse, der er afsagt af en enkelt dommer, henviser Rettens præsident sagen til en afdeling bestående af tre dommere, som denne dommer ikke tilhører.

3. I de i stk. 1, 2 og 2a nævnte tilfælde finder artikel 13, stk. 2, artikel 14, stk. 1, og artikel 51 anvendelse.

Artikel 119

1. Såfremt skriftvekslingen for Retten er afsluttet på det tidspunkt, hvor hjemvisningsdommen afsiges, gælder følgende regler for retsforhandlingerne:

a) Inden for en frist på to måneder fra den dag, da Domstolens dom forkyndes for sagsøgeren, kan denne indgive et skriftligt indlæg.

b) Inden en måned efter den dag, da sagsøgte har modtaget genpart af sagsøgerens indlæg, kan sagsøgte indgive et skriftligt indlæg. Sagsøgtes frist til at indgive dette indlæg kan ikke fastsættes til mindre end to måneder fra den dag, da Domstolens dom er blevet forkyndt for ham.

c) Sagsøgerens og sagsøgtes indlæg sendes samtidig til intervenienten, der kan indlevere et skriftligt indlæg inden en måned efter modtagelsen. Intervenientens frist til at indgive dette indlæg kan ikke fastsættes til mindre end to måneder fra den dag, da Domstolens dom er blevet forkyndt ham.

2. Såfremt den skriftlige forhandling for Retten ikke er afsluttet, når hjemvisningsdom afsiges, genoptages sagen på det stadium, hvor den befinder sig, i hvilken forbindelse Retten træffer de fornødne foranstaltninger med henblik på sagens videre tilrettelæggelse.

3. Såfremt omstændighederne tilsiger det, kan Retten give tilladelse til, at der indgives yderligere skriftlige indlæg.

Artikel 120

Med hensyn til den nærmere fremgangsmåde gælder bestemmelserne i dette reglements andet afsnit.

Artikel 121

Retten træffer afgørelse om sagsomkostningerne, dels for så vidt angår sagens behandling ved Retten, dels for så vidt angår appelsagens behandling ved Domstolen.

Kapitel 5

UDEBLIVELSESDOMME OG GENOPTAGELSE

Artikel 122 (4)

1. Svarer en sagsøgt, som er lovligt indstævnt, ikke på stævningen i de foreskrevne former og inden for den fastsatte frist, kan sagsøgeren fremsætte begæring om, at Retten afsiger dom efter hans påstande.

Begæringen forkyndes for sagsøgte. Retten kan beslutte, at der skal forhandles mundtligt om begæringen.

2. Før udeblivelsesdommen afsiges, undersøger Retten, om sagen kan antages til realitetsbehandling, om formkravene er opfyldt samt om sagsøgerens påstande forekommer begrundede. Den kan bestemme, at der skal foranstaltes bevisoptagelse.

3. Udeblivelsesdommen kan fuldbyrdes. Retten kan dog udsætte fuldbyrdelsen, indtil den har taget stilling til en begæring om genoptagelse i henhold til stk. 4, eller gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles sikkerhed, hvis størrelse og form fastsættes under hensyn til omstændighederne; sikkerheden frigives, hvis der ikke fremsættes begæring om genoptagelse, eller hvis begæringen ikke tages til følge.

4. Der kan fremsættes begæring om genoptagelse af en sag, hvori der er afsagt udeblivelsesdom. Begæringen fremsættes inden en måned efter dommens forkyndelse; den fremsættes i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 43 og 44.

5. Efter forkyndelsen af begæringen om genoptagelse giver retsformanden modparten en frist til at fremsætte sine skriftlige bemærkninger.

Om forhandlingernes videre forløb gælder bestemmelserne i dette reglements andet afsnit.

6. Retten træffer afgørelse ved dom, over for hvilken der ikke kan begæres genoptagelse. Originaleksemplaret af dommen vedlægges originaleksemplaret af udeblivelsesdommen. Der gøres en bemærkning om dommen i margenen på udeblivelsesdommen.

Kapitel 6

SÆRLIGE RETSMIDLER

Første afdeling — Tredjemandsindsigelse

Artikel 123 (7)

1. Bestemmelserne i artikel 43 og 44 finder anvendelse på tredjemandsindsigelser. Indsigelsen skal desuden angive:

a) den anfægtede dom

b) på hvilke punkter, den anfægtede dom strider imod tredjemands rettigheder

c) grundene til, at tredjemand ikke har kunnet deltage i hovedsagens behandling ved Retten.

Indsigelsen rettes mod alle parter i hovedsagen.

Har dommen været offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende*, skal indsigelsen fremsættes inden to måneder efter offentliggørelsen.

2. Fuldbyrdelsen af den anfægtede dom kan udsættes efter begæring af den tredjemand, der har rejst indsigelse. Bestemmelserne i dette reglements tredje afsnit, kapitel 1, finder anvendelse.

3. Dommen ændres i det omfang, hvori tredjemandsindsigelsen tages til følge.

Originaleksemplaret af dommen om tredjemandsindsigelsen vedlægges originaleksemplaret af den anfægtede dom. Der gøres en bemærkning om dommen om tredjemandsindsigelsen i margenen på originaleksemplaret af den anfægtede dom.

4. Såfremt en appelsag ved Domstolen og en tredjemandsindsigelse, der behandles ved Retten, vedrører den samme dom afsagt af Retten, kan denne efter at have hørt parterne udsætte sagens behandling, indtil Domstolen har afsagt dom.

Artikel 124 (5) (7)

En tredjemandsindsigelse behandles af den afdeling, der har afsagt den dom, som tredjemandsindsigelsen vedrører. En tredjemandsindsigelse behandles af Rettens plenum eller af den store afdeling, såfremt dommen er blevet afsagt af Rettens plenum, henholdsvis af den store afdeling. Hvis dommen er blevet afsagt af en enkelt dommer, behandles tredjemandsindsigelsen af denne dommer.

Anden afdeling — Ekstraordinær genoptagelse

Artikel 125 (2) (7)

Ekstraordinær genoptagelse skal begæres inden tre måneder fra den dag, hvor den, der fremsætter begæringen, har fået kendskab til den faktiske omstændighed, hvorpå den støttes, jf. dog tiårsfristen i artikel 44, stk. 3, i statutten for Domstolen.

Artikel 126

1. Bestemmelserne i artikel 43 og 44 finder anvendelse på begæringen om ekstraordinær genoptagelse. Begæringen skal endvidere angive:

a) den anfægtede dom

b) på hvilke punkter, dommen anfægtes

c) de faktiske omstændigheder, hvorpå begæringen støttes

d) beviserne for tilstedeværelsen af de faktiske omstændigheder, som begrunder den ekstraordinære genoptagelse, og for, at de i artikel 125 fastsatte frister er overholdt.

2. Begæringen om ekstraordinær genoptagelse rettes mod alle parter i den sag, som begæres genoptaget.

Artikel 127 (5) (7)

1. Begæringen om ekstraordinær genoptagelse behandles af den afdeling, der har afsagt den dom, som begæringen om ekstraordinær genoptagelse vedrører. Begæringen om ekstraordinær genoptagelse behandles af Rettens plenum eller af den store afdeling, såfremt dommen er blevet afsagt af Rettens plenum, henholdsvis af den store afdeling. Hvis dommen er blevet afsagt af en enkelt dommer, behandles begæringen om ekstraordinær genoptagelse af denne dommer.

2. Uden at tage stilling til sagens realitet afgør Retten på grundlag af parternes skriftlige bemærkninger og efter at have hørt generaladvokaten, om begæringen om ekstraordinær genoptagelse skal tages til følge.

3. Tager Retten begæringen til følge, prøver den på ny sagens realitet og træffer afgørelse ved dom i overensstemmelse med dette reglement.

4. Originaleksemplaret af dommen i genoptagelsessagen vedlægges originaleksemplaret af den oprindelige dom. Der gøres en bemærkning om dommen i margenen på originaleksemplaret af den oprindelige dom.

Artikel 128

Såfremt en appelsag ved Domstolen og en begæring om ekstraordinær genoptagelse, der behandles ved Retten, vedrører den samme dom afsagt af Retten, kan denne efter at have hørt parterne udsætte sagens behandling, indtil Domstolen har afsagt dom.

Tredje afdeling — Fortolkning af domme

Artikel 129 (5) (7)

1. Begæring om fortolkning af domme fremsættes i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 43 og 44. Den skal desuden angive:

a) den dom, begæringen angår

b) de punkter i dommen, som ønskes fortolket.

Begæringen rettes mod alle parter i den sag, dommen angår.

2. Begæringen om fortolkning behandles af den afdeling, der har afsagt den dom, som begæringen om fortolkning vedrører. Begæringen om fortolkning behandles af Rettens plenum eller af den store afdeling, såfremt dommen er blevet afsagt af Rettens plenum, henholdsvis af den store afdeling. Hvis dommen er blevet afsagt af en enkelt dommer, behandles begæringen om fortolkning af denne dommer.

3. Retten afsiger dom efter at have givet parterne lejlighed til at udtale sig og efter at have hørt generaladvokaten.

Originaleksemplaret af den fortolkende dom vedlægges originaleksemplaret af den fortolkede dom. Der gøres en bemærkning om den fortolkende dom i margenen på originaleksemplaret af den fortolkede dom.

4. Såfremt en appelsag ved Domstolen og en begæring om fortolkning, der behandles ved Retten, vedrører den samme dom afsagt af Retten, kan denne efter at have hørt parterne udsætte sagens behandling, indtil Domstolen har afsagt dom.

FJERDE AFSNIT (3)

SAGER OM INTELLEKTUEL EJENDOMSRET

Artikel 130

1. Med forbehold af de særlige bestemmelser i dette afsnit finder bestemmelserne i dette reglement anvendelse på sager, der anlægges mod Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (varemærker, mønstre og modeller) og mod EF-Sortsmyndigheden, i det følgende benævnt »kontoret/myndigheden«, og som drejer sig om anvendelsen af reglerne om intellektuel ejendomsret.

2. Bestemmelserne i dette afsnit finder ikke anvendelse på sager, som anlægges mod kontoret/myndigheden uden forinden at have været behandlet for et appelkammer.

Artikel 131

1. Stævningen skal affattes på et af de i artikel 35, stk. 1, nævnte sprog efter sagsøgerens valg.

2. Det sprog, stævningen er affattet på, bliver processproget, såfremt sagsøgeren var den eneste part i sagen for appelkammeret, eller såfremt ingen andre parter i denne sag gør indsigelse herimod inden for en frist, som fastsættes herfor af justitssekretæren efter indgivelsen af stævningen.

Såfremt parterne i sagen for appelkammeret inden for denne frist meddeler justitssekretæren, at de er enige om at anvende et af de i artikel 35, stk. 1, nævnte sprog som processprog, bliver dette sprog processproget under sagen for Retten.

Såfremt der rejses indsigelse mod sagsøgerens valg af processprog inden for ovennævnte frist, og der ikke opnås enighed om spørgsmålet mellem parterne i sagen for appelretten, bliver processproget det sprog, der blev anvendt ved indgivelsen af ansøgningen om registrering til kontoret/myndigheden. Hvis præsidenten, på begrundet anmodning af en af parterne og efter at have hørt de øvrige parter, konstaterer, at anvendelsen af dette sprog ikke gør det muligt for alle parterne i sagen for appelkammeret at følge proceduren og sikre deres eget forsvar, og at det kun er muligt at afhjælpe denne situation ved at anvende et andet processprog blandt de i artikel 35, stk. 1, nævnte sprog, kan han vælge sidstnævnte sprog som processprog; præsidenten kan henvise dette spørgsmål til Retten.

3. Sagsøgeren kan i processkrifter og andre skriftlige indlæg til Retten samt under den mundtlige forhandling anvende det sprog, han har valgt i overensstemmelse med stk. 1, og de øvrige parter kan enkeltvis anvende et sprog, de har valgt blandt de i artikel 35, stk. 1, nævnte sprog.

4. Såfremt processproget i henhold til stk. 2 bliver et andet sprog end det, hvorpå stævningen er affattet, sørger justitssekretæren for, at stævningen oversættes til processproget.

De enkelte parter skal inden for en rimelig frist, som justitssekretæren fastsætter herfor, fremlægge en oversættelse til processproget af andre processkrifter og skriftlige indlæg end stævningen, som de har indgivet på et andet sprog end processproget i overensstemmelse med bestemmelserne i stk. 3. Oversættelsen, der har retsgyldighed i henhold til artikel 37, skal bekræftes som korrekt af den part, der fremlægger den. Såfremt denne oversættelse ikke fremlægges inden for den fastsatte frist, udgår det pågældende processkrift eller indlæg af sagens akter.

Justitssekretæren tilser, at alt det, der siges under den mundtlige forhandling, oversættes til processproget, eller hvis en af parterne kræver det, til et andet sprog, som denne anvender i overensstemmelse med stk. 3.

Artikel 132

1. Uden at det berører artikel 44, skal stævningen indeholde navnene på samtlige parter i sagen for appelkammeret og de adresser, disse havde angivet med henblik på tilstillelse af meddelelser under den pågældende sag.

Appelkammerets anfægtede afgørelse skal vedlægges stævningen. Datoen for meddelelse af afgørelsen til sagsøgeren skal anføres.

2. Opfylder stævningen ikke kravene i stk. 1, finder artikel 44, stk. 6, anvendelse.

Artikel 133

1. Justitssekretæren giver kontoret/myndigheden og alle parter i sagen for appelkammeret meddelelse om stævningens indgivelse. Han foretager forkyndelse af stævningen, efter at der er valgt processprog i overensstemmelse med artikel 131, stk. 2.

2. Stævningen forkyndes for kontoret/myndigheden som sagsøgt samt for de andre parter i sagen for appelkammeret bortset fra sagsøgeren. Forkyndelsen sker på processproget.

Forkyndelse af stævningen for en anden part under sagen for appelkammeret sker ved rekommanderet brev med modtagelsesbevis til den adresse, den pågældende part havde angivet med henblik på tilstillelse af meddelelser under sagen for appelkammeret.

3. Efter at stævningen er blevet forkyndt for kontoret/myndigheden, tilstiller dette/denne Retten akterne i sagen for appelkammeret.

Artikel 134

1. Parterne under sagen for appelkammeret bortset fra sagsøgeren kan deltage i sagen for Retten som intervenienter.

2. De i stk. 1 nævnte intervenienter har samme rettigheder under sagen som de oprindelige parter.

De kan enten støtte en af de oprindelige parters påstande eller nedlægge påstande og fremføre anbringender, der er selvstændige i forhold til de oprindelige parters.

3. En intervenient som omhandlet i stk. 1 kan i sit svarskrift, indgivet i overensstemmelse med artikel 135, stk. 1, nedlægge påstand om ophævelse eller omgørelse af appelkammerets afgørelse på et punkt, der ikke er nævnt i stævningen, og fremkomme med anbringender, der ikke er nævnt i stævningen.

Hvis sagsøgeren trækker stævningen tilbage, tjener sådanne påstande og anbringender i intervenientens svarskrift ikke længere noget formål.

4. Uanset artikel 122 kan der ikke afsiges udeblivelsesdom, såfremt en intervenient som omhandlet i stk. 1 i nærværende artikel har svaret på stævningen i overensstemmelse med formforskrifterne og inden for den fastsatte frist.

Artikel 135

1. Kontoret/myndigheden og de i artikel 134, stk. 1, nævnte intervenienter kan indgive svarskrifter inden for en frist på to måneder regnet fra stævningens forkyndelse.

Artikel 46 finder anvendelse på disse svarskrifter.

2. Ud over stævning og svarskrifter kan der indgives replik og duplik af parterne, herunder af de i artikel 134, stk. 1, nævnte intervenienter, såfremt præsidenten efter en begrundet begæring herom fremsat inden to uger efter forkyndelsen af henholdsvis svarskrifterne eller replikken skønner det nødvendigt og tillader det med henblik på at give vedkommende part mulighed for at gøre sine synspunkter gældende.

Præsidenten fastsætter fristen for indgivelse af disse processkrifter.

3. I de i artikel 134, stk. 3, nævnte tilfælde kan de andre parter, uden hensyntagen til ovenstående, inden to måneder efter svarskriftets forkyndelse for dem indgive et processkrift, som alene har til formål at svare på de påstande og anbringender, der er fremkommet for første gang i en intervenients svarskrift. Denne frist kan forlænges af præsidenten efter begrundet anmodning fra den berørte part.

4. Der må ikke i parternes processkrifter foretages nogen ændring af sagsgenstanden, som den har foreligget for appelkammeret.

Artikel 136

1. Såfremt der gives sagsøgeren medhold under en sag anlagt til prøvelse af en afgørelse fra et appelkammer, kan Retten bestemme, at kontoret/myndigheden kun bærer sine egne omkostninger.

2. Nødvendige udgifter, som er afholdt af parterne i forbindelse med sagen for appelkammeret, samt udgifter, som er afholdt til de i artikel 131, stk. 4, andet afsnit, omhandlede oversættelser til processproget af processkrifterne og skriftlige indlæg betragtes som omkostninger, der kan kræves erstattet.

Ved fremlæggelse af unøjagtige oversættelser gælder artikel 87, stk. 3, andet afsnit.

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 136a (6)

Retten kan give praktiske anvisninger bl.a. vedrørende forberedelse og afvikling af retsmøder ved Retten samt om indgivelse af indlæg eller skriftlige bemærkninger.

Artikel 137 (3) (7)

Dette procesreglement, som har retsgyldighed på de sprog, der er nævnt i artikel 35, stk. 1, bekendtgøres i *Den Europæiske Unions Tidende*. Det træder i kraft den første dag i den anden måned efter den måned, hvori offentliggørelsen sker.